

Kontrollsamordnarenheten

Avdragsvägledning för grundvillkor 2024

Figur 1 Foto: Sven Halling/Scandinav bildbyrå

Innehåll

Avdragsvägledning för grundvillkor 2024.....	1
1 Inledande information om avdragsvägledningen och grundvillkorsavdrag	3
Nyheter 2024.....	3
1.1 Verksamhetskrav och normer	3
1.2 Begrepp	4
1.3 Stödsökandens ansvar för grundvillkorsöverträdelser	5
2 Beräkningsprinciper för grundvillkorsavdrag	6
2.1 Överlappande villkor.....	6
2.2 Så här beräknar Jordan en minskning	6
2.3 Grava överträdelser	8
2.4 Grundprinciper för bakåtbedömningar.....	8
2.5 Force majeure, exceptionella omständigheter eller order från offentlig myndighet.....	11
3 Obetydliga överträdelser	11
3.1 Kontrollanten måste gradera även Obetydliga överträdelser	12
3.2 Information om Obetydliga överträdelser till lantbrukaren.....	12
4 Upprepad överträdelse	12
5 Avsiktig överträdelse	15
5.1 Bedömd avsiktlighet.....	15
5.2 Förvärvad avsiktlighet.....	16
6 Adderingsprinciper.....	18
7 Webbplatser där du kan hitta mer information.....	19

1 Inledande information om avdragsvägledningen och grundvillkorsavdrag

Syftet med denna vägledning är att ska skapa förutsättningar för länsstyrelsen att göra enhetliga bedömningar när en lantbrukares stödbelopp ska minskas till följd av konstaterade överträdelser av grundvillkor. Den är också till för att förklara hur Jorden beräknar grundvillkorsavdragen.

Den främsta målgruppen för denna vägledning är länsstyrelsens grundvillkorskontrollanter, grundvillkorshandläggare samt beslutsfattare. Dokumentet är inriktad på vägledning kring olika typer av överträdelser och vad som ska hända när överträdelser har konstaterats, inte på hur själva grundvillkoren eller kontrollrutinerna är utformade.

Vägledningen och de exempel som tas upp baseras på befintlig lagstiftning, rättspraxis samt i tillämpliga delar tidigare vägledningar och tolkningsmeddelanden från EU-kommissionen för tvärvillkorssystemet. Exempelen som finns med i vägledningen bygger även på Jordbruksverkets bedömningar eller tolkningar av regelverket.

Nyheter 2024

Exempel är uppdaterade i följande avsnitt:

- 3 Obetydliga överträdelser
- 5.1 Bedömd avsiktlig
- 5.2.1 Berättigande skäl för undantag från Förvärvat avsiktlig

Vad exemplen i vägledningen syftar på är förtydligt.

Alla ändringar är markerade med kantstreck.

1.1 Verksamhetskrav och normer

De flesta grundvillkor är inga nya regler, utan de finns redan i gällande EU-förordningar eller genom att Sverige redan har infört EU-direktiv i svensk lagstiftning. Denna typ av grundvillkor kallas för verksamhetskrav och är regler som gäller all jordbruksverksamhet, oavsett om lantbrukaren söker jordbrukarstöd eller inte.¹ Ett exempel på ett verksamhetskrav är vissa regler för djurskydd.

Utöver verksamhetskrav finns även normer som också är grundvillkor. De är miljö- och klimatrelaterade grundvillkorsmål som alla medlemsstater måste nå upp till och som finns uppräknade i EU:s regelverk för den gemensamma jordbrukspolitik. ² Sverige har fastställt dessa normer i svensk lagstiftning,

¹ Artikel 12.4 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115.

² Artikel 13 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115.

antingen genom helt nya regler eller genom att peka ut hur regler som redan finns i svensk lagstiftning uppfyller målet med normen. Exempel på normer är regler för marktäckning under känsliga perioder eller förbudet mot bränning av stubb på åkermark.

Varje verksamhetskrav och norm är numrerad i EU-förordningen och förkortas där SMR (Föreskrivna verksamhetskrav) respektive GAEC (Normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden).³ I det fall kontrollmyndigheten konstaterar en överträdelse av ett verksamhetskrav eller en norm får lantbrukaren ett avdrag på stödbeloppet för sina jordbrukarstöd. Det är länsstyrelsen som har bevisbördan och ska visa att det har skett en grundvillkorsöverträdelse. Det innebär att det måste finnas tillräckligt stöd i dokumentationen för att länsstyrelsen har upptäckt grundvillkorsöverträdelser.

Ifall de nationella reglerna är strängare än EU-nivån, är det EU-nivån som gäller för bedömningen av om det är en överträdelse av grundvillkoren eller inte. Exempelvis kan den svenska implementeringen av ett direktiv vara mer långtgående än vad som krävs för att uppnå målet och syftet med direktivet.

1.2 Begrepp

Tabell 1. Begrepp

Begrepp i den här vägledningen	Förklaring
Bedömd avsiktlig överträdelse	Lantbrukaren har haft för avsikt att erhålla fullt stöd utan att följa grundvillkoren. Avdraget är mellan 15 och 100 procent. När vi skriver endast Avsiktlig överträdelse avser vi både Bedömd och Förvärvad avsiktlighet.
Bedömningsvärde	Den siffra (heltalen 1, 2 eller 3) som länsstyrelserna graderar överträdelsens Allvar, Omfattning och Varaktighet till.
Enkel överträdelse	En överträdelse som konstateras för första gången inom loppet av tre år och inte är en bedömd avsiktlig överträdelse. Avdraget är 1, 3 eller 5 procent beroende på överträdelsens Allvar, Omfattning och Varaktighet.
Förvärvad avsiktlig överträdelse	En Enkel eller Grav överträdelse som upprepats fler än en gång inom tre kalenderår. Avdraget är mellan 15 och 100 procent beroende på överträdelsens Allvar, Omfattning och Varaktighet. När vi skriver endast Avsiktlig överträdelse avser vi både Bedömd och Förvärvad avsiktlighet.
Grav överträdelse	En Enkel överträdelse som har grava konsekvenser för uppnående av målet med villkoret. Avdraget är alltid 5 procent
Obetydlig överträdelse	En Enkel överträdelse som har obetydliga konsekvenser för uppnående av målet med villkoret. Avdraget sätts ned till 0.

³ Bilaga III Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115.

Begrepp i den här vägledningen	Förklaring
Rättsakt	All samlad aktuell lagstiftning för varje grundvillkor, det vill säga för varje enskild SMR respektive GAEC. När det finns svensk lagstiftning kopplad till grundvillkoret blir den svenska lagstiftningen i grundvillkorssammanhang en del av begreppet rättsakt. I Atlas motsvarar varje rättsakt en kontrollform.
Upprepad överträdelse	En Enkel eller Grav överträdelse som upprepats en gång inom tre kalenderår. Avdraget är mellan 5 och 15 procent beroende på överträdelsens Allvar, Omfattning och Varaktighet.

1.3 Stödsökandens ansvar för grundvillkorsöverträdelser

Grundvillkorsavdrag ska tillämpas endast om överträdelsen är direkt hänförlig till stödmottagaren och om överträdelsen avser stödmottagarens jordbruksverksamhet eller jordbruksföretag.⁴

Om det finns indikationer som tyder på att det är någon annan än stödsökanden som är ansvarig för grundvillkoren och att de konstaterade överträdelserna inte ingår i stödsökandens jordbruksverksamhet eller jordbruksföretag, får kontrollanten göra en individuell bedömning av ansvaret. Här saknas lagstiftning och rättspraxis på området, men det kan till exempel vara att stödsökanden äger djuren, men de är inhysta hos någon annan. Här kan den offentliga lagstiftningen, den sektoriella lagstiftningen, avgöra vem som är grundvillkorsansvarig för en viss överträdelse. Gällande grundvillkoren för djurskydd kan det vara den som ansvarar för den dagliga skötseln.

Om det inte finns indikationer som tyder på något annat, kan länsstyrelsen utgå ifrån att det är stödsökanden som är ansvarig för att uppfylla grundvillkoren och därmed är ansvarig för de överträdelser som konstateras på gården. Det gäller även när någon annan utför arbetsuppgifterna på uppdrag av stödsökanden, till exempel en anställd eller maskinstation.⁵

Om länsstyrelsen utgår ifrån att stödmottagaren är grundvillkorsansvarig för exempelvis tillsynen och skötseln av de djur som finns på gården eller att marken som hen söker stöd för uppfyller grundvillkoren, men stödmottagaren anser att det är fel, kan stödmottagaren ange detta som en synpunkt på meddelande om kontrollresultat. Därefter är det upp till länsstyrelsen att bedöma om det verkar rimligt att överträdelsen faller utanför stödsökandens jordbruksverksamhet eller jordbruksföretag eller om det är ett försök att kringgå grundvillkorsansvaret. Det

⁴ Artikel 84.1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

⁵ EU-domstolens dom av den 27 februari 2014, mål C-396/12.

kan röra sig om konstlade förutsättningar såsom en konstruerad företagsuppdelning och i så fall ska länsstyrelsen inte bevilja något jordbrukarstöd.⁶

2 Beräkningsprinciper för grundvillkorsavdrag

Ett grundvillkorsavdrag innebär att lantbrukarens alla jordbrukarstöd minskas med en viss andel, en procentsats. Den räknas ut enligt särskilda beräkningsprinciper i den här vägledningen. Beräkningsprinciperna finns i bestämmelser i både EU-förordningar⁷ och svensk förordning⁸ och beräknas automatiskt i Jorden baserat på indata som kontrollanten registrerat i Falken, Atlas eller i DSK.

Grundvillkorsmodulen i Jorden räknar automatiskt fram en procentsats utifrån registrerade kontrollresultat och länsstyrelsen har inte möjlighet att justera den slutliga totala procentsatsen. I vissa fall kan dock handläggarens bedömning vid exempelvis avsiktlighet eller force majeure påverka beräkningen av avdraget.

2.1 Överlappande villkor

I de fall ett grundvillkor är identiskt med ett annat grundvillkor, eller mycket likt, ska en överträdelse fortfarande registreras för båda överträdelserna, men det får endast ett enkelt genomslag vid beräkningen av avdrag på stöden. Om en överträdelse av en GAEC samtidigt är en överträdelse av en SMR ska det betraktas som en överträdelse och tillhöra SMR:en.⁹ När det gäller motsvarande överlappning av villkor inom flera SMR kopplas överträdelserna till alla berörda SMR av statistikskäl, men ska endast få enkelt genomslag vid beräkningen av avdrag på stöden.¹⁰ Om överträdelserna har bedömts olika blir det den som ger det högsta totala avdraget som får genomslag. Motsvarande överlappning för flera GAEC bör inte aktualiseras. I kontrollinstruktionen finns det information om för vilka kontrollpunkter det kan finnas en överlappning. Det utesluter dock inte att det kan finnas fler överlappningar som ännu inte har identifierats där.

2.2 Så här beräknar Jorden en minskning

Utgångspunkten för att fastställa minskning är att kontrollanten gör en bedömning av överträdelserna utifrån kriterierna Allvar, Omfattning och Varaktighet¹¹ samt anger ett bedömningsvärde på 1, 2 eller 3 för respektive kriterium. Jorden fastställer sedan automatiskt hur stort avdrag på stöden varje överträdelse

⁶ Artikel 62 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

⁷ Artikel 84-85 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 och artikel 7-11 kommissionens delegerande förordning (EU) 2022/1172.

⁸ 12 kap. 22-34 §§ förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik.

⁹ Artikel 11.1 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

¹⁰ 12 kap. 29 § förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik.

¹¹ Artikel 7.2-7.4 kommissionens delegerande förordning (EU) 2022/1172.

motsvarar genom att räkna ut ett genomsnittligt bedömningsvärde per överträdelse. I de fall något av kriterierna inte är aktuellt använder Jorden endast det faktiskt noterade antalet bedömningsvärden i genomsnittsberäkningen. Om det genomsnittliga bedömningsvärdet hamnar på 1,50 eller 2,50 avrundar Jorden nedåt till närmaste heltal (se Tabell 2). Utifrån det genomsnittliga bedömningsvärdet fastställer Jorden hur stort grundvillkorsavdraget blir i procent (se Tabell 3). För en Enkel överträdelse kan avdraget vara 1, 3 eller 5 procent.¹²

Tabell 2. Exempel på beräkning av genomsnittligt bedömningsvärde per överträdelse.

Bedömnings-kriterium	Bedömningsvärde	Jordens beräkning	Genomsnittligt bedömningsvärde
<i>Överträdelse A</i>			
Allvar	2	$(2 + 1 + 2) / 3 = 1,67$	2
Omfattning	1		
Varaktighet	2		
<i>Överträdelse B</i>			
Allvar	3	$(3 + 1 + 3) / 3 = 2,33$	2
Omfattning	1		
Varaktighet	3		
<i>Överträdelse C</i>			
Allvar	2	$(2 + 1) / 2 = 1,50$	1
Omfattning	1		
Varaktighet	Ej aktuell		

Tabell 3. När Jorden fastställer hur stort grundvillkorsavdraget blir i procent utifrån det genomsnittliga bedömningsvärdet på rad 1, kan avdraget bli mellan 1 och 100 %. Om det rör sig om en Grav överträdelse är skalan samma som när genomsnittligt bedömningsvärde är 3.

Typ av överträdelse	Genomsnittligt bedömningsvärde 1	Genomsnittligt bedömningsvärde 2	Genomsnittligt bedömningsvärde 3	Grav överträdelse
Enkel överträdelse	1%	3%	5%	5%
1:a upprepningen	5%	10%	15%	15%
2:a upprepningen	15%	20%	25%	25%
-Förvärvad avsiktlighet				
3:a upprepningen	20%	30%	50%	50%
-Förvärvad avsiktlighet				

¹² 12 kap. 23 § förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik, artikel 85.2 Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2116/2021 och artikel 9.1 kommissionens delegerade förordning (EU) 1172/2022.

Typ av överträdelse	Genomsnittligt bedömningsvärde 1	Genomsnittligt bedömningsvärde 2	Genomsnittligt bedömningsvärde 3	Grav överträdelse
4:a upprepningen -Förvärvad avsiktlighet	25%	40%	100%	100%
5:a upprepningen -Förvärvad avsiktlighet	30%	50%	100%	100%
6:a upprepningen -Förvärvad avsiktlighet	35%	60%	100%	100%
7:a upprepningen -Förvärvad avsiktlighet	100%	100%	100%	100%

2.3 Grava överträdelser

I de fall en Enkel överträdelse har grava konsekvenser för uppnående av målet med verksamhetskravet eller normen eller utgör en risk för folk- och djurhälsa ska avdraget vara högre än 3 procent och max 10 procent.¹³ Detta kallar vi Grava överträdelser. Medlemsstaterna inom EU har möjlighet att anpassa sanktionsskalan och i den svenska förordningen har det fastställts att avdraget ska vara 5 procent för Grava överträdelser.¹⁴ Avdraget blir alltid 5 procent oberoende av det genomsnittliga bedömningsvärdet för överträdelsens Allvar, Omfattning och Varaktighet.

Utöver den ordagranna lydelsen av vad en Grav överträdelse är enligt regelverket, saknas det vägledning kring begreppets innebörd. Detta kommer att behöva utvecklas löpande i praxis. Det skulle kunna handla om en Enkel överträdelse där värderingen av något av bedömningskriterierna väger extra tungt.

Exempel 1

Följande kan bedömas som en grav överträdelse:

Ett allvarligt skadat djur har inte tagits omhand, stort lidande för djuret men kort varaktighet då det inte pågått särskilt länge och liten omfattning eftersom det bara rör sig om ett djur.

2.4 Grundprinciper för bakåtbedömningar

Om det vid en kontroll upptäcks att en överträdelse har funnits under något tidigare år ska Jorden beräkna ett avdrag för varje sådant år. Avdraget ska sedan dras från

¹³ Artikel 85.5 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 samt artikel 9.2 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

¹⁴ 12 kap. 23 § förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik.

kontrollårets stödutbetalning.¹⁵ Det kan antingen vara en överträdelse som pågått sedan tidigare år och fortfarande pågår vid kontrolltillfället eller en överträdelse som inte längre pågår vid kontrolltillfället, men som man upptäcker har förekommit tidigare år. För dessa överträdelser ska kontrollanten göra en bakåtbedömning av i tillämpliga fall Allvar, Omfattning, Varaktighet, Obetydlig överträdelse, Grav överträdelse och Bedömd avsiktlighet utifrån de förhållanden som rådde vid varje år överträdelsen funnits.

Grundprincipen är att omfattningen av kontrollen inte ska öka utan att bakåtbedömningar bara ska göras för överträdelser som upptäckts i den normala kontrollen. Bakåtbedömningar ska göras för två år tillbaka, det vill säga om kontrollen äger rum år N, så ska bakåtbedömning göras för överträdelser år N-1 och N-2. Om överträdelsen till sin karaktär är sådan att det inte går att bedöma vilket år den uppstod, ska det räknas som att den uppstod det år överträdelsen upptäcktes, det vill säga kontrollåret, precis som vanligt.¹⁶

Exempel 2

I följande fall kan det kan vara aktuellt med bakåtbedömningar:

- Inom djurskydd att djuren hålls i en bristfällig miljö som beror på ett konstruktionsfel som funnits sedan stallarna uppfördes.
- Inom växtskydd, användandet av ett ej godkänt preparat som framgår i journalen.

Exempel 3

En avdragsberäkning för en överträdelse som inte längre pågår vid kontrolltillfället, men som man upptäcker har förekommit tidigare år:

Kontroll år N, överträdelse från år N-1 upptäckts

- Överträdelsen motsvarar 3 procent avdrag.

Stödutbetalningen för år N-1 var 100 000 SEK

Stödutbetalningen för år N är 90 000 SEK

- Avdraget blir

$100\ 000\ \text{SEK} \times 3\ \% = 3\ 000\ \text{SEK}$

Stödutbetalningen för år N blir $90\ 000\ \text{SEK} - 3\ 000\ \text{SEK} = 87\ 000\ \text{SEK}$

¹⁵ Artikel 85.1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 och artikel 8.2 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

¹⁶ Artikel 85.1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

Exempel 4

En avdragsberäkning för en överträdelse som pågått sedan tidigare år och fortfarande pågår vid kontrolltillfället:

Kontroll år N, överträdelse från år N-2 och år N-1 upptäcks och finns kvar år N

- Överträdelsen motsvarar 3 procent avdrag alla tre år

Stödutbetalningen för år N-2 var 80 000 SEK

Stödutbetalningen för år N-1 var 100 000 SEK

Stödutbetalningen för år N är 90 000 SEK

- Avdraget blir

$80\,000 \times 3\% = 2\,400$ SEK

$100\,000 \text{ SEK} \times 3\% = 3\,000$ SEK

$90\,000 \text{ SEK} \times 3\% = 2\,700$ SEK

Stödutbetalningen för år N blir $90\,000 \text{ SEK} - 2\,400 - 3\,000 - 2\,700 \text{ SEK} = 81\,900$ SEK

2.4.1 Bakåtbedömningar som gäller överträdelseår 2023 och 2022

De bakåtbedömningar som kommer att göras under kontrollåret 2024 kommer att gälla stödåren 2023 och 2022. År 2022 gällde tvärvillkor istället för grundvillkor och därför är det också bedömningsprinciperna för tvärvillkor som ska gälla. Se avdragsvägledningen för tvärvillkor 2022.

Bakåtbedömningar som gäller 2022 ska göras för de grundvillkor som har en motsvarighet inom tvärvillkoren 2022. Av dessa har vi bedömt att endast följande grundvillkor kan ha överträdelser av sådan karaktär att en bakåtbedömning är praktiskt möjlig:

- SMR 1 Ramdirektivet för vatten,
- SMR 2 Nitratdirektivet,
- SMR 3 Vilda fåglar,
- SMR 4 Vilda djur och växter,
- SMR 5 Livsmedel och foder,
- SMR 6 Hormoner,
- SMR 7 Växtskydd,
- SMR 8 Hållbar användning av bekämpningsmedel
- SMR 9-11 Djurskydd samt
- GAEC 8 för grundvillkorselement och skydd av fåglar
- GAEC 9 Skydd av betesmarker och slåtterängar i Natura 2000-område

Det kommer inte att beräknas eller beslutas några avdrag för bakåtbedömningar 2024 som gäller 2023 eller 2022. Funktionen planeras att driftsättas 2025 för bakåtbedömningar 2024 och 2023.

2.5 Force majeure, exceptionella omständigheter eller order från offentlig myndighet

Om en överträdelse beror på force majeure, exceptionella omständigheter eller en order från en offentlig myndighet ska något grundvillkorsavdrag inte tillämpas.¹⁷ Läs mer om Force majeure, exceptionella omständigheter och order från offentlig myndighet i rutinerna 23-206 Utred force majeure och exceptionella händelser och 23-207 Utred grundvillkor efter kontroll. Rutinerna finns i Handläggarstödet för stödadministration.

3 Obetydliga överträdelser

Detta avsnitt innehåller exempel på överträdelser som Jordbruksverket anser kan vara Obetydliga överträdelser. Det utesluter inte att det kan finnas ytterligare exempel på Obetydliga överträdelser.

En Obetydlig överträdelse är en Enkel överträdelse¹⁸ som inte bedöms ha några eller endast obetydliga konsekvenser för uppnående av målet med verksamhetskravet eller normen.¹⁹ En överträdelse kan betraktas som Obetydlig om kontrollanten vid kontrolltillfället bedömer att

- A. överträdelsen inte utgör en direkt risk för människors eller djurs hälsa och
- B. överträdelsen med hänsyn till dess begränsade Allvar, Omfattning och Varaktighet inte behöver leda till avdrag i vederbörligen motiverade fall och
- C. överträdelsen generellt sett inte leder till högre avdrag än 1 procent vid användning av ordinarie bedömningsvägledning och
- D. överträdelsen konstaterats enstaka gånger.

Punkt A. innebär att begreppet Obetydlig överträdelse inte ska användas till exempel när lantbrukaren har hanterat farliga ämnen på ett sätt som gjort att livsmedel eller foder direkt riskerat att bli hälsovådligt eller när djur har fått så lite eller dåligt foder att deras hälsa har utsatts för direkt risk.

¹⁷ Artikel 84.2 c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

¹⁸ Skälsats 12 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172 samt skälsats 68 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

¹⁹ Artikel 85.3 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

Punkt B. innebär att överträdelsen ska ha utgjort en så liten risk för konsekvenser med hänsyn till målet för den bestämmelse som har överträtts att det framstår som rimligt att helt avstå från avdrag på lantbrukarens stödbelopp.

Punkt C. innebär att det genomsnittliga bedömningsvärdet för Allvar, Omfattning och Varaktighet är högst 1,5 eftersom högre genomsnitt än så leder till mer än 1 procent avdrag.

Punkt D. innebär att om lantbrukaren har haft en överträdelse som visserligen kan betraktas som Obetydlig i enstaka fall, bör kontrollanten inte sätta Obetydlig överträdelse om överträdelsen kan få konsekvenser på grund av att den konstaterats flera gånger.

Exempel 1

Överträdelser som kan betraktas som Obetydliga:

- En otillåten påverkan i ett Natura 2000-område omfattar ett väldigt litet område och är möjlig att åtgärda snabbt.
- Foder är inköpt från en butik som inte är ett registrerat foderföretag. Men tillverkaren av fodret är registrerat foderföretag.

3.1 Kontrollanten måste gradera även Obetydliga överträdelser

Även om överträdelsen bedöms som Obetydlig måste kontrollanten gradera den med bedömningsvärden på vanligt sätt. Normalt sett är endast bedömningsvärde 1 relevant eftersom det inte är rimligt att betrakta en överträdelse med högre bedömningsvärde som Obetydlig.

3.2 Information om Obetydliga överträdelsen till lantbrukaren

Länsstyrelsen måste informera lantbrukaren om den Obetydliga överträdelsen i Meddelande om kontrollresultat. Meddelandet måste innehålla information om hur lantbrukaren kan åtgärda överträdelsen samt allmän information om rådgivningssystemet.²⁰

4 Upprepad överträdelse

En Upprepad överträdelse är en överträdelse som kontrollmyndigheten upptäcker två gånger under en löpande treårsperiod (kalenderårsvis). För att det ska kunna bli en Upprepad överträdelse måste lantbrukaren ha blivit informerad om den

²⁰ Artikel 85.3 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

överträdelse som sedan upprepats. Lantbrukaren ska alltså haft en rimlig chans att förstå att hen har gjort fel första gången samt haft möjlighet att vidta åtgärder, innan hen gör samma fel nästa gång.²¹ Bedömningen görs kontrollpunkt för kontrollpunkt. Jorden sätter automatiskt en procentsats för grundvillkorsavdrag baserat på det genomsnittliga bedömningsvärdet för Allvar, Omfattning och Varaktighet (se Tabell 2 och Tabell 3).

Exempel 1

Följande är ett exempel på en upprepad överträdelse:

En lantbrukare har samma brister gällande utfodringen av sina nötkreatur år efter år. Vid kontroll 2023, första året, fastställde länsstyrelsen det genomsnittliga bedömningsvärdet till 2, vilket ledde till att avdraget fastställdes till 3 procent. Vid kontroll 2024 konstaterar kontrollanten att läget har försämrats så att det genomsnittliga bedömningsvärdet nu är 3, vilket motsvarar 15 procents avdrag eftersom det är en Upprepad överträdelse.

Eftersom lantbrukaren måste ha blivit informerad om den överträdelse som sedan upprepats, för att det ska kunna bli en Upprepad överträdelse, kan bakåtbedömda överträdelser inte ligga till grund för Upprepad överträdelse.

Exempel 2

Följande är ett exempel på en bakåtbedömd överträdelse och när nästa överträdelse blir en upprepning:

Om kontrollåret är 2022 och man upptäcker en överträdelse som även pågått 2020 och 2021 räknas inte överträdelserna 2021 och 2022 som Upprepade överträdelser. Om man därefter vid kontroll 2023 upptäcker en pågående överträdelse räknas det som en Upprepad överträdelse i förhållande till 2022 eftersom det var då lantbrukaren informerades för första gången.

I samband med att en överträdelse registreras sker en automatisk kontroll i Jorden som kontrollerar om en likadan överträdelse registrerats under föregående två kalenderår och för att överträdelserna i så fall ska hanteras som en Upprepad överträdelse.

Exempel 3

Följande är ett exempel på när det finns en överträdelse från ett tidigare år som leder till en upprepning året därpå:

Om överträdelse på samma kontrollpunkt har konstaterats i november 2023 och i mars 2024 utgör överträdelserna 2024 en Upprepad överträdelse, förutsatt att

²¹ Artikel 83.5 c) och artikel 85.6 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116.

lantbrukaren har uppmärksammats på den föregående överträdelsen och har haft möjlighet att åtgärda den.

En Upprepad överträdelse kan uppstå under ett och samma kalenderår, om det sker flera kontroller samma år.

Exempel 4

Följande är ett exempel på när det finns en överträdelse som leder till en upprepning samma kalenderår:

Om överträdelse på samma kontrollpunkt konstateras i mars och november 2023 är det en Upprepad överträdelse i stödsammanhang, förutsatt att lantbrukaren har uppmärksammats på den föregående överträdelsen och har haft möjlighet att åtgärda den.

En Upprepad överträdelse kan bara uppstå om det inte har gått mer än tre år sedan den senaste överträdelsen.

Exempel 5

Följande är ett exempel på när en överträdelse har upprepats inom tre kalenderår:

Om överträdelse på samma kontrollpunkt har konstaterats 2023 och 2025 utgör överträdelsen 2025 en Upprepad överträdelse för stödår 2025, förutsatt att lantbrukaren har uppmärksammats på den föregående överträdelsen och har haft möjlighet att åtgärda den. Att det är en Upprepad överträdelse kan vi se eftersom överträdelsen konstaterats två gånger under en löpande treårsperiod.

En överträdelse klassas inte som en Upprepad överträdelse om den förra överträdelsen klassades som en Obetydlig överträdelse.²²

Exempel 6

Följande är ett exempel på när en överträdelse inte räknas som en upprepning eftersom den första överträdelsen har bedömts som obetydlig:

En överträdelse konstaterades 2023 och fick det genomsnittliga bedömningsvärdet 1, men eftersom länsstyrelsen bedömde att överträdelsen var Obetydlig, ledde den inte till något grundvillkorsavdrag 2023. 2024 konstateras samma överträdelse igen med det genomsnittliga bedömningsvärdet 3. Överträdelsen utgör dock ingen Upprepad överträdelse, utan grundvillkorsavdraget blir därför 5 procent 2024 (se Tabell 3).

²² Artikel 9.4 kommissionens delegerande förordning (EU) 2022/1172.

5 Avsiktlig överträdelse

Om det rör sig om en Avsiktlig överträdelse är avdraget mellan 15 och 100 procent.²³ En överträdelse kan vara Avsiktlig antingen utifrån länsstyrelsens bedömning eller på grund av att den upprepats fler än en gång.

5.1 Bedömd avsiktlig

Om länsstyrelsen bedömer en överträdelse som avsiktlig ska minskningen av stödbeloppet i allmänhet vara 20 procent, men grundvillkorshandläggaren kan justera avdraget mellan 15 och 100 procent. Procentsatsen bör dock inte sättas till lägre än den som automatiskt räknats ut för Förvärvad avsiktlig om det finns en sådan. Detta regleras inte i lagstiftningen men baseras på att den Förvärvade avsiktligheten inte minskar i betydelse.

Begreppet Bedömd avsiktlig bör användas endast i samband med Grava överträdelser eller överträdelser som generellt föranlett det genomsnittliga bedömningsvärdet 3 och undvikas om inte länsstyrelsen kan styrka att lantbrukaren

1. har haft för avsikt att få fullt stöd utan att försöka följa grundvillkoren eller
2. genom aktiva åtgärder har orsakat den skada för miljön, hälsan eller djurskyddet som orsakats av överträdelserna.

Exempel 1:

Punkt 1 kan vara att lantbrukaren systematiskt inte har utövat tillräcklig tillsyn av djuren vilket medfört att lidande har uppstått.

Exempel 2:

Punkt 2 kan vara att lantbrukaren spridit gödsel på en betydande areal vid en tidpunkt som inte är tillåten, trots att lantbrukaren varit väl medveten om tidpunkt då spridning inte var tillåten.

Utöver ovan nämnda bedömning kan även följande frågor vara aktuella att beakta i samband med bedömningen av om det rör sig om Bedömd avsiktlig eller inte. Listan är inte exkluderande, men ju fler ”Ja”, desto mer talar för Bedömd avsiktlig.

1. Kan överträdelserna anses vara kritisk, mer än vad som normalt kan förväntas av Enkel överträdelse?
2. Har lantbrukaren gjort samma typ av skada för miljö, hälsa eller djurhälsa tidigare utan att visa tecken på bättring trots påpekanden?

²³ Artikel 85.6 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 och artikel 10 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

3. Beror överträdelsen på att lantbrukaren anser att reglerna är fel och vägrar rätta sig efter dem?
4. Beror överträdelsen på att lantbrukaren har åsidosatt sin handlingsplikt vid fall av psykisk eller fysisk ohälsa eller grov okunskap?
5. Kan du motivera överträdelsen utifrån ovanstående frågor?

5.1.1 Så här ska länsstyrelsen redovisa Bedömd avsiktlighet

I de fall kontrollanten bedömer att en överträdelse bör utredas för avsiktlighet ska kontrollanten markera Ja vid ”Bör avsiktlighet utredas” i kontrollprotokollet och IT-systemet, i annat fall Nej. Om avsiktlighet bör utredas ska detta motiveras. Kontrollantens motivering till avsiktlighet visas sedan i grundvillkorsavdragsärendet i Jorden. Länsstyrelsen får sedan i samband med handläggning av grundvillkorsärendet ta ställning till om man anser att dokumentationen från kontrollen på ett rättssäkert sätt styrker att lantbrukaren avsiktligt har överträtt grundvillkoret i fråga. I så fall ska det motiveras av handläggaren i beslutet om grundvillkorsavdrag. Om dokumentationen från kontrollen inte styrker Bedömd avsiktlighet så måste Avsiktlighet ändras till Nej i grundvillkorsärendet Jorden.

5.1.2 Avsiktlighet av extrem karaktär

Om länsstyrelsen konstaterar att en avsiktlig överträdelse är av extrem karaktär när det gäller Allvar, Omfattning och Varaktighet ska lantbrukaren, utöver vad som anges ovan, dessutom uteslutas från samtliga stöd under det följande kalenderåret.²⁴ Följ rutinen 23-207 Utred grundvillkor efter kontroll.

5.2 Förvärvad avsiktlighet

En överträdelse som har upprepats mer än en gång räknas som en Förvärvad avsiktlighet och avdraget blir mellan 15-100 procent.²⁵ Jorden sätter automatiskt en procentsats för grundvillkorsavdrag baserat på det genomsnittliga bedömningsvärdet för Allvar, Omfattning och Varaktighet samt antalet upprepningar som det handlar om (se Tabell 2 och Tabell 3).

Exempel 3

Följande är ett exempel på en överträdelse som först upprepas en gång och sedan övergår till förvärvad avsiktlighet vid ytterligare upprepning:

En lantbrukare har samma brister gällande utfodringen av sina nötkreatur år efter år. Vid kontroll 2023, första året, fastställde länsstyrelsen det genomsnittliga

²⁴ 12 kap. 27 § förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik.

²⁵ Artikel 85.6 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 samt artikel 9.3 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

bedömningsvärdet till 2, vilket ledde till att avdraget fastställdes till 3 procent. Vid kontroll 2024 konstaterar kontrollanten att läget har försämrats så att det genomsnittliga bedömningsvärdet nu är 3, vilket motsvarar 15 procents avdrag eftersom det är en Upprepad överträdelse.

När fel återigen konstateras år 2025 har läget förbättrats och länsstyrelsen fastställer det genomsnittliga bedömningsvärdet till 2, men eftersom det är tredje gången överträdelsen konstateras betraktas det som Förvärvad avsiktlig och leder till ett avdrag på 20 procent.

Jorden räknar hur många gånger överträdelsen har konstaterats, men om det har gått mer än 3 år sedan senaste överträdelsen nollställs räkningen år 4 och man går tillbaka till en Enkel överträdelse.

Exempel 4

Följande är ett exempel på när en överträdelse inte räknas som en upprepning eftersom överträdelserna inte inträffar inom loppet av tre kalenderår:

Om samma överträdelse har konstaterats 2019, 2020 och 2023 utgör överträdelsen 2023 en Enkel överträdelse eftersom det har gått mer än tre kalenderår inklusive kontrollåret sedan överträdelsen senast konstaterades.

Annars räknar Jorden samtliga överträdelser, även om det kan ha gått mer än tre år sedan den första konstaterades.

Exempel 5

Följande är ett exempel på när det har gått mer än tre kalenderår mellan den första och den sista överträdelsen, men det räknas ändå som en upprepning eftersom det inte har gått mer än tre kalenderår mellan varje separat överträdelse:

Om samma överträdelse har konstaterats 2020, 2021 och 2023 är överträdelsen 2023 den tredje gången överträdelsen konstateras och därmed den andra upprepningen, vilket innebär Förvärvad avsiktlig.

5.2.1 Berättigande skäl för undantag från Förvärvad avsiktlig

Från och med andra upprepningen av en överträdelse räknas det som Förvärvad avsiktlig. Undantaget är de fall det finns så kallade berättigande skäl.²⁶ Om länsstyrelsen bedömer att det finns berättigande skäl sätter Jorden automatiskt en procentsats för grundvillkorsavdrag baserat på det genomsnittliga bedömningsvärdet för Allvar, Omfattning och Varaktighet samt som om det rör sig

²⁶ Artikel 9.3 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

om en Upprepad överträdelse (första upprepning) och inte en Förvärvad avsiktlighet (se Tabell 3).

Det saknas vägledning kring innebörden av begreppet berättigande skäl. Detta kommer att behöva utvecklas löpande i praxis. Det kan vara att det rör sig om upprepningar där lantbrukaren inte är informerad om den tidigare överträdelsen när lantbrukaren begår överträdelsen. I de fallen har inte lantbrukaren haft någon rimlig möjlighet att åtgärda överträdelsen innan nästa kontroll. Det skulle också kunna vara att det har gått för kort tid sedan lantbrukaren informerades för att ha hunnit vidta åtgärder. Det utesluter inte att det kan finnas ytterligare exempel på berättigande skäl.

Exempel 6

Följande är ett exempel på när det finns berättigande skäl till att sätta ned avdraget till 0:

Om samma överträdelse har konstaterats 2023, 2024 och 2025 är överträdelsen 2025 den tredje gången överträdelsen konstateras och därmed den andra upprepningen, vilket innebär Förvärvad avsiktlighet. Överträdelsen 2025 får det genomsnittliga bedömningsvärdet 2. Eftersom lantbrukaren inte fick något meddelande om kontrollresultat från kontrollen 2024 och länsstyrelsen inte har hunnit fatta något beslut om grundvillkorsavdrag innan kontrollen 2025 ägde rum, bedömer länsstyrelsen att det finns berättigande skäl. Grundvillkorsavdraget för 2025 blir 10 procent (se Tabell 3).

6 Adderingsprinciper

När det finns fler än en överträdelse i samma grundvillkorsärende ska dessa först bedömas var för sig med hänsyn till Allvar, Omfattning, Varaktighet, Upprepning och Avsiktlighet, om den har obetydliga eller grava konsekvenser för uppnående av målet med villkoret samt om det finns berättigande skäl till att det inte ska vara Förvärvad avsiktlighet. Utifrån denna bedömning ska det fastställas en avdragsprocent. Därefter ska dessa adderas i ordning, med tillämpning av olika maxtak för varje typ av överträdelse.²⁷

Tabell 4. Adderingsprinciper och maxtak per typ av överträdelse.

Addera	Tillämpa maxtak
a) Alla Enkla överträdelser	5 %
b) a) med alla Grava överträdelser	10 %
c) a) och b) med alla Upprepade överträdelser	20 %
d) a), b) och c) med alla Avsiktliga överträdelser	100 %

²⁷ Artikel 11 kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172.

Överträdelser av fler kontrollpunkter inom samma rättsakt betraktas som en enda överträdelse av en GAEC eller SMR, per typ av överträdelse. I det här sammanhanget räknas Enkel och Grav överträdelse som samma typ av överträdelse.²⁸

Exempel 1

Följande är ett exempel på när det finns flera enkla överträdelser inom samma verksamhetskrav:

En lantbrukare har Enkla överträdelser inom både foderhygien och stallbyggnadens utformning för sina grisar. Gällande foderhygien är det genomsnittliga bedömningsvärdet 1 och för stallbyggnadens utformning är motsvarande värde 2. Detta betraktas som en överträdelse av SMR 10 där endast det högsta genomsnittliga bedömningsvärdet räknas och leder till ett grundvillkorsavdrag på 3 procent (se Tabell 3).

Exempel 2

Följande är ett exempel på när det finns både enkla och upprepade överträdelser inom samma verksamhetskrav:

En lantbrukare har en Enkel överträdelse inom foderhygien och en upprepade överträdelse gällande stallbyggnadens utformning för sina grisar. Gällande foderhygien är det genomsnittliga bedömningsvärdet 1 och för stallbyggnadens utformning är motsvarande värde 2. Då det rör sig om två typer av överträdelser (Enkel och Upprepad) av SMR 10 räknas det som två överträdelser där procentsatserna som motsvarar varje genomsnittligt bedömningsvärde ska adderas. Detta leder till ett grundvillkorsavdrag på $1\% + 10\% = 11\%$ (se Tabell 3 och Tabell 4).

7 Webbplatser där du kan hitta mer information

- <https://svenskförfattningssamling.se/index.html>
- Förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik

Här finns de avdragsregler för grundvillkorsöverträdelser som Sverige själva har fastställt.

<http://eur-lex.europa.eu/sv/index.htm>

²⁸ 12 kap. 28 § förordningen (2022:1826) om Sveriges gemensamma jordbrukspolitik.

Här kan man via menyvalet ”Enkel sökning” hitta mycket av EU:s lagstiftning, bland annat

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 av den 2 december 2021 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 av den 2 december 2021 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av förordning (EU) nr 1306/2013
- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172 av den 4 maj 2022 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken samt tillämpningen och beräkningen av administrativa sanktioner för grundvillkor

I detta ärende har sektionschef Peter Krause beslutat. Elisabet Johansson har varit föredragande.

Peter Krause

Elisabet Johansson

Sektionschef

Kontrollsamordnare